

עניינים תוכן

- 2 ..... מבוא
- 3 ..... פרק ראשון וואהביזם
- 4 ..... השפעת הזרם על התרבות הפוליטית
- 6 ..... השפעה חברתית
- 7 ..... יחס הזרם לתנועות אחרות
- 8 ..... פרק שני : סלפים
- 10 ..... השפעה חברתית
- 11 ..... השפעה פוליטית
- 12 ..... יחס כלפי זרמים אחרים
- 13 ..... פרק שלישי ג'יהאד סלפי
- 15 ..... השפעה חברתית
- 16 ..... השפעה פוליטית
- 17 ..... יחס אל זרמים אחרים
- 18 ..... דיון
- 21 ..... סיכום
- 22 ..... ביבליוגרפיה

מבוא

הוואהביה היא תנועה אסלאמית סונית אשר מפשרת את האסלאם ככתבו וכלשונו. היא נוסדה על ידי "מוחמד אבן עבד אל ווהאבי" שחי באזור נג'ד בסעודיה. המאמינים של זרם זה מאמין כי התרבות המודרנית הורסת את התרבות המוסלמית ומקהה את המסר האמיתי של האסלאם. הם מבקשים למנוע מן המודרניות לשבש את אורח החיים המוסלמי בצורה שתשנה אותו ללא היכר.

הסלפיה היא תנועה מתוך הזרם הסוני גם כן, אשר מבקשת גם היא לפעול לפי הדרך שבה האסלאם נעבד בעבר. לפי תפיסת הפלג הזה הסלפים נאמנים למסר המקורי של מוחמד ועל המאמינים לשמש בתור דוגמא לכיצד מוסלמי צריך לקיים את דת האסלאם. פלג זה מקושר מכיל או זהה לוואהביה אולם הם רואים אותו המושג הזה בתור תואר גנאי. כך למרות שהמוצא של שתי התנועות הללו הוא למעשה זהה הם בכל זאת מתנגדים האחד לשני באופן אשר נעמוד עליו להלן. הג'יהאד הסלפי הוא זרם קיצוני בתנועת הסלפיה. לפי התפיסה של ארגונים אלו, הדרך היחידה שבה ניתן לתקן את העולם היא על ידי מלחמה לא נגמרת ועל ידי הפיכת העולם כולו למוסלמי בצורה חסרת פשרות. לכל מוסלמי קיימת החובה שלא רק לשמור על חוקת האסלאם אלא גם למנוע מאחרים לעבוד את הדתות השקריות שהם מאמינים בהם.

לכל הזרמים הללו יש מכנה משותף והבדלים אשר יוצרים את השוני בין הצדדים השונים, על אף הדמיון המקורי שלהם. עבודה זו תבקש לענות על שאלת המחקר:

מה הדומה והשונה בין הזרמים השונים באסלאם, וואהביזם, סלפים והג'יהאד הסלפי?

על מנת לענות על שאלת המחקר אחלק את העבודה לשלושה חלקים. כל חלק יתאר זרם אחר לפי הנקודות הבאות: רקע והיווצרות הזרם, השפעה חברתית, השפעה פוליטית ויחס של התנועה כלפי זרמים אחרים. הפרק הראשון יתאר את התנועה הוואביסטית, הפרק השני יתאר את תנועת הסלפיה והפרק השלישי יתאר את הג'יהאד הסלפי. בסופו של הניתוח אערוך דיון קצר אשר יעמוד על הדומה ועל השונה בין הצדדים השונים. לבסוף אערוך סיכום אשר יבקש לענות על שאלת המחקר באופן ישיר.

:

פרק ראשון וואהביזם

וואהביזם או הוואהביה היא תנועה סוניית אשר מבקשת לפרש את האסלאם ככתבו וכלשונו. היא נוסדה על ידי מוחמד אבן עבד אל וואהב שחי במאה ה-18. אל-וואהב קרא להחזיר את האסלאם כפי שנהגו מנהגים דתיים, חברתיים ופוליטיים על ידי הנביא מוחמד וחסידיו, המשמעות היא דבקות בקוראן ובסונה כמקורות היחידים להתנהלות דתית, ומנגד דחיית כל חידוש או מושג שהוכנסו לאסלאם לאחר מכן (Commins, 2006).

מאמיני זרם זה האמינו באל והתנגדו לכל מודרניזציה שמעוותת את האסלאם הקדום והמקורי. העיקרון החשוב ביותר ב וואהביזם היה "תווחיד" שפירושו אחדות האל כלומר אלוהים כל יכול, והוא היחיד כזה, לאף בן אדם או לאובייקט אין תכונות אלוהיות, כך ששום גורם אנושי או דומם יכולים או צריכים לתווך בין בן אנוש לאלוהים (Commins, 2006). בעבר לזרם זה הייתה השפעה רבה על חיי היומיום, מכיוון שפולחן מקומות הקדושים כלומר חפצים או תיווך בין אדם לאלוהים היה נפוץ אז במרכז ערב, קריאתו של מוחמד אבן עבד אל-וואהב להשמדה ממקומות כאלה טלטלו את הסדר הדתי והחברתי השולט בנג'ד (Salama, 2011).

מנהיגי קהילות הישיבה המקומיות ראו במנהיג הזרם איום לשלום ויציבות, כמו גם איום על סמכותם, הוא גורש מכמה מקומות וחלקם אף איימו על חייו, בהמשך האמיר של דירייה (עיר קטנה צפונית-מערבית לריאד) מוחמד אבן סעוד, לקח אותו תחת חסותו והפך את אל וואהב לאחד מהתלמידים הראשונים וצייתנים ביותר שלו, הקשר בין אל וואהב לבין בית סעוד יצק תוכן חדש לאמירות הסעודיות, שיתוף הפעולה בין מוחמד אבן עבד אל-וואהב, ומוחמד אבן סעוד הניבו שני התרחשויות משמעותיות: הקמת שושלת אל-סעוד כפוליטית ברוב חצי האי ערב, וההתפשטות בו זמנית של וואהביזם והתקנתו כבית הספר האסלאמי השולט באותם טריטוריות (גולד, 2004).

כמו כן ה"עולמא" חכמי הדת באסלאם שלטו על החינוך באוניברסיטאות בערב הסעודית, הם תמכו בהשקפה הוואהבית וחינכו עלפיה כל דור שנולד בשנות השישים והתבגר בשנות השמונים התחנך על יסודות ההשקפה הוואהבית, התרחשויות אלו העצימו את התנועה והפכו אותה לחלק חיוני ומשמעותי בתוך ההיסטוריה הסעודית חלק כמעט בלתי נפרד מהתרבות וחיזקו את מעמדה באסלאם, הזרם נהג